

Elementi slovenstva v odnosu do matične domovine in do latinskoameriške kulture v narativnem gradivu, dokumentiranem pri argentinskih Slovencih

Barbara Ivančič Kutin

Prispevek temelji na enomesečni terenski raziskavi, ki je leta 2019 potekala na treh lokacijah v Argentini med slovenskimi priseljenci in njihovimi potomci z namenom dokumentiranja narativnega gradiva, predvsem slovenske folklorne. Večina pripovedovalcev, ki jih je raziskava zajela, so emigranti oz. njihovi potomci, ki so se v Argentino naselili po drugi svetovni vojni kot politični begunci. Ta slovenska skupnost je v novi deželi takoj po prihodu vzpostavila slovenske domove, ki so skrbeli za izobraževanje in gojenje slovenskega jezika in kulture (in s tem identitete) vse do danes. Analiza ugotavlja, kateri elementi slovenstva se v narativnem gradivu najbolj pogosto pojavljajo na nivoju jezika in »tradicionalne« kulture v odnosu do matične domovine Slovenije in do latinskoameriške kulture in katere distinkcije med kulturama so najbolj poudarjene.

KLJUČNE BESEDE: slovenski emigranti, Argentina, Slovenci, pripovedi, kultura, folklor, identiteta, diaspora

The article is based on a month-long field research conducted on three locations among Slovenians in Argentina in 2019, with the aim of documenting their (folk) narrative material. Most of the Slovenians cooperating as informants in this research are emigrants who settled in Argentina after the Second World War as political refugees, or their descendants. Immediately after arrival, this Slovene community established Slovenian centres called “Slovenian Homes”, which took care of the education and cultivation of the Slovenian language and culture (and thus identity), a role they have preserved to this day. The analysis determines which Slovenian elements most often appear in the narrative material at the level of language and “traditional” culture in relation to the native homeland of Slovenia and to Latin American culture, and which distinctions between cultures are most emphasized.

KEYWORDS: Slovenian emigrants, Argentina, Slovenes, narratives, culture, folklore, identity, diaspora.

UVOD¹

Prispevek o elementih slovenstva v odnosu do matične domovine in do latinskoameriške kulture Slovencev v Argentini, kot se kaže skozi njihove pripovedi, temelji na narativnem gradivu, ki je bilo dokumentirano v enomesečni terenski raziskavi oktobra leta 2019 med člani slovenskih skupnosti v Argentini. Pojem »narativno gradivo« vključuje pripovedovanje, to je ubesedovanje zgodb, pri čemer je med drugim pomemben vsaj minimalni fabulativni lok in estetska funkcija, kot tudi pogovor, ki poteka na ravni vsakdanjega govornega posredovanja, npr. spomini, pripovedovanje o delu in načinu življenja itd. (Ivančič Kutin 2017: 66).² Vsebinsko so to folklorni žanri (povedke, anekdote, šaljive pripovedi, izštevanke, molitve, pregovori ...) pa tudi pripovedovanja o svojih lastnih spominih, izkušnjah, pogledih. Po dolžini so pripovedne enote različne – od kratkih izjav, fragmentarnih pripovedi do daljših zgodb.

Namen raziskave je bil pridobiti gradivo za dva etapna cilja: 1) zbrati folklorno in etnografsko gradivo za repozitorij pripovednega izročila Slovencev po svetu, ki nastaja v arhivu Inštituta za Slovensko narodopisje ZRC SAZU; 2) v dolgoročnejšem načrtu pa je iz dokumentiranega gradiva odbrati predvsem folklorne (deloma tudi spominske) pripovedi, ki bodo izšle v knjigi pri knjižni zbirki Glasovi.

Poleg teh dveh ciljev bo narativno gradivo, pridobljeno pri Slovencih v Argentini, in njegove analize vključeno tudi v argentinsko raziskavo o priseljenki narativni folklori v Argentini, ki jo vodi prof. dr. Maria Ines Palleiro na Univerzi v Buenos Airesu (Palleiro 2021).

SLOVENSKA SKUPNOST V ARGENTINI

Po neuradnih ocenah Urada za Slovence po svetu Republike Slovenije v Južni Ameriki živi več kot 30.000 Slovencev oz. njihovih potomcev, od tega velika večina, v Argentini.³ Prvi Slovenci so se začeli izseljevati v Argentino v drugi polovici 19. stoletja, ko so se na podlagi mednarodnega dogovora med Argentino in Avstro-Ogrsko kot kmetje naselili v provinci Entre Rios. To so bili ekonomski migranti. Tem so se v obdobju med obema svetovnjima vojnama pridružili politični migranti. Tedaj so bila v Argentini ustanovljena prva slovenska združenja pod okriljem različnih političnih taborov, z različnimi kulturno prosvetnimi programi, s političnim udejstvom ter tiskom (Žigon 1998; Žitnik Serafin 2020). Za migrantske tokove do konca druge svetovne vojne je značilno, da niso tako

¹ Ažuriran prevod izvirnega znanstvenega članka »Elements of Slovenian National Consciousness in Relation to the Mother Country and the Latin American Culture in Narrative Materials Documented among Slovenians in Argentina« objavljenega v: *Folkloristika* 6/2 (2021), str. 211–238. Prevod ni povsem identičen izvirniku v angleščini: nekateri krajši odseki so izpuščeni, drugi so dodani.
<http://folkloristics.org/Elements-of-Slovenian-National-Consciousness-in-Relation-to-the-Mother-Country-and-the-Latin-American-Culture-in-Narrative-Materials-Documented-among-Slovenians-in-Argentina.php>

² Za podrobnejše razlike med vsakdanjim govornim posredovanjem in pripovedovanjem gl. Ivančič Kutin 2004.

³ SV 1. <http://www.gov.si/teme/slovinci-v-juzni-ameriki/> (dostop 15. 6. 2021).

organizirano in kontinuirano gojili slovenske identitete kot povojni politični begunci (Žigon 2001). Svoje korenine so njihovi potomci začeli iskati in slovenstvo ponovno odkrivati šele po osamosvojitvi Slovenije leta 1991.⁴ Vzrok za »pozabo« so bile razmere v Argentini – država je tedaj potrebovala argentinske državljane, torej Argentine ne glede na izvor, zato je bilo poudarjanje druge narodne pripadnosti nezaželeno, celo nevarno. Zakrivanje distinktivnih lastnosti, kot je jezik, je olajšalo integracijo v novo okolje. Raba slovenščine je bila torej omejena na komunikacijo med sorodniki in znanci. Prav nasprotno pa velja za politične begunce, ki so po drugi svetovni vojni v Argentino odšli s t. i. tretjim selitvenim tokom. Zanje je bila nacionalna, torej slovenska, identiteta med najpomembnejšimi vrednotami, zato so jo skrbno negovali in načrtno prenašali na svoje potomce, še zlasti rigorozno v jezikovnem (raba slovenščine) in verskem pogledu, pa tudi na drugih področjih slovenske kulture. Tudi slovenske jedi (npr. potica, kranjska klobasa), simboli (Triglav, slovenska zastava) in slovenska glasba (zborovsko petje ljudskih in umetnih pesmi, zabave s t. i. slovensko narodno-zabavno glasbo) so bili zanje močni etnično-identifikacijski atributi. Ta skupina priseljencev je ustvarila skupnost, ki je v primerjavi s prejšnjima dvema valoma med seboj veliko bolj povezana in organizirana (Molek 2019). Povezanost teh Slovencev ima temelje že iz let pred naselitvijo v Argentini: politični begunci so namreč od konca druge svetovne vojne pa vse do odobritve migracije v Argentino živeli v begunskih taboriščih v Italiji⁵ in Avstriji, kamor so pred režimsko ideologijo, temelječo na komunizmu, iz Jugoslavije pribežali ob koncu 2. svetovne vojne. Ker je bilo med begunci mnogo duhovnikov in drugih intelektualcev, so že v prvih tednih bivanja v taboriščih organizirali šolo, verske in kulturne dejavnosti (Švent 2007; Jaklitsch 2018; Repič 2006). V nekaj letih skupnega bivanja v taboriščih so se med ljudmi, ki so si delili skupno begunsko usodo, stkale trdne vezi, zaradi katerih so takoj po prihodu v Argentino začeli nastajati »slovenski domovi«. Na začetku je bila njihova glavna naloga pomoč novim slovenskim priseljencem, pozneje pa so se osredinili na povezovalno vlogo Slovencev v skrbi za negovanje slovenskih vrednot, ki jih je ta skupnost imela za svoje: jezik, katoliška vera, zaščita in prenašanje slovenstva – slovenske (nacionalne) identitete, pozneje pa so se cilji osredinili na zaščito in prenašanje identitete (Repič 2006:144–150; Molek 2019: 132).

Pripadniki te slovenske skupnosti po letu 1991 intenzivno vzdržujejo stike s Slovenijo v Argentini se že ves čas, odkar so tam, srečujejo pri verskih obredih in ob praznikih, aktivno sodelujejo pri kulturnih dejavnostih, dogodkih in prireditvah in se družijo. Ob sobotah teče pouk slovenskega jezika in slovenske kulture (Molek 2019). Maturanti ob uspešnem zaključku slovenske sobotne šole (obiskujejo jo vso osnovno in srednjo šolo, to je približno 12 let) obišejo Slovenijo in se udeležijo poletne šole slovenskega jezika v Ljubljani. Med mlajšimi generacijami se opaža odmikanje od »tradicionalnih« vzorcev in simbolov slovenstva, kar se npr. kaže tudi v vse večjem številu mešanih zakonov. To ima vpliv na znanje slovenščine, drugačnih, modernejših oblik druženja, zabave,

⁴ Nekateri njihovi potomci se slovenščine učijo na lektoratih slovenščine, ki delujejo na Državni univerzi v Buenos Airesu, La Plati in Cordobi ter na Slovenski katoliški univerzi v Cordobi (gl. Lorbek 2019; Kračun 2019)

⁵ Prvi leta 1947, zadnja skupina pa šele 1954 (Žigon 1998 53).

ustvarjanja (npr. novi glasbeni žanri) ipd. Skupnost je do teh sprememb vse bolj prizanesljiva, saj ne želi, da bi rigorozne zahteve in pričakovanja skupnosti mlade odvrčala od slovenske skupnosti (Molek n. d.). Argentinski Slovenci že od leta 1948 enkrat do dvakrat na mesec izdajajo časopis *Svobodna Slovenija – glasilo Slovencev v Argentini*,⁶ v katerem so obvestila in poročila, novice o dogodkih in dejavnostih slovenskih domov v Argentini, intervjuji in članki z različno vsebino, povzete so izbrane politične, športne, kulturne in druge aktualne novice iz Slovenije. Že več kot tri desetletja lahko Slovenci v Argentini enkrat tedensko v živo spremljajo radijsko oddajo *Okence v Slovenijo*,⁷ ki jo že od začetka vodi in oblikuje radijski voditelj Mirko Vasle; v oddaji se seznanjajo z dogodki v Sloveniji in med Slovenci v Argentini ter v živo ali prek telefonskega posnetka gostijo goste iz Slovenije. Oddaja je dvojezična, v slovenščini in španščini, da doseže tudi poslušalce, ki ne razumejo slovensko (UV 8: 4. 5. 2020).

TERENSKA RAZISKAVA V ARGENTINI

O slovenskih migracijah v Južno Ameriko skozi zgodovino ter o življenju, združenjih, dejavnostih, angažiranju in drugih vidikih tamkajšnje diaspore, še posebej v Argentini, je mogoče brati v številnih objavah s področja migracij v kontekstu (politične) in kulturne zgodovine, socialne in kulturne antropologije, etnologije, sociologije, zgodovinpisja, med katerimi so tudi celostne in z različni zornih kotov poglobljene znanstvene monografije (npr. Žigon 1998 in 2001; Repič 2006; Molek 2019; posebna poglavja tudi v Kalc, Hladnik Milharčič in Lukšič 2020); prav tako je bilo v znanstveni monografiji obdelano njihovo likovno (Toplak 2008) in literarno ustvarjanje (Žitnik in Glušič 1999). Slovenskemu jeziku (živost, raba, identitetni element) pri Slovencih v Južni Ameriki, predvsem Argentini, je precej pozornosti namenil Zvone Žigon (1998), v Braziliji pa je to vprašanje načela Manca Klun (2021). Besedni umetnosti govornega jezika, to je slovstveni folklori (v katero sodijo folklorna proza, folklorni obrazci in folklorna pesem) pa doslej še ni bilo namenjene usmerjene pozornosti,⁸ čeprav je med mnogo objavljenimi raziskavami, ki se opirajo na naracijske tehnike, med katere sodi tudi (avto/biografska) pripoved,⁹ mogoče zaslediti tudi narativno gradivo, ki bi ga lahko opredelili kot folklorno.¹⁰ Prav tako je mogoče najti folklorno gradivo v številnih po tematiki raznovrstnih publikacijah, ki jih izdajajo izseljenci sami v okviru slovenskih domov, Slovenske kulture akcije in drugih

⁶ SV 2: <http://svobodnaslovenija.com.ar/> Poleg tiskane različice je v novejšem času dostopna tudi spletna. Na spletni strani časopisa je dostopen tudi celoten arhiv vseh števil. Prva številka je izšla 1. 1. 1948.

⁷ SV 3: <http://www.okenceslo.com.ar/>

⁸ Prav tako doslej še ni bilo poglobljenih študij o drugih vrstah folklorne (plesni, glasbeni), z izjemo omemb v nekaterih člankih (npr. Kunej in Kunej 2016).

⁹ O biografski metodi na primeru slovenskih izseljencev v Avstralijo gl. Čebulj-Sajko 2001.

¹⁰ Za folklorno gradivo lahko načeloma upoštevamo pripovedi, ki jih informator pripoveduje »iz druge roke« oz. o izročilu, ki je ali je bilo navzoče v družini in drugih socialnih in interesnih skupinah (zgodbe vseh vrst, molitve, izštevank, ugank, in drugi folklorni žanri, v širšem pomenu pa sem sodijo tudi pripovedovanja o osebnih izkušnjah in spomini na različne prakse prenašanja vedenja, manifestacij kulture itd. (Stanonik 2001).

organizacij ter tudi individualno; poleg teh pa je v glasilu Svobodna Slovenija stalna rubrika z naslovom *Za razmislek in nasmeh*, v kateri objavljajo aforizme, citate pregovore, šale ...

Terensko dokumentiranje narativnega gradiva med argentinskimi Slovenci, na katerega se opira tukajšnji prispevek, je potekalo oktobra 2019 v slovenskih skupnostih v mestih Buenos Aires, San Carlos de Bariloche in Mendoza. Sodelovalo je 95 informatorjev. Člani slovenske skupnosti so potomci priseljencev po drugi svetovni vojni (nekateri so se rodili še v Sloveniji), najštevilčnejši so pripadniki druge generacije, nekaj je tudi tretje, številčno manj pa je tistih iz četrte generacije. Sodelujoči informatorji so razen nekaj izjem tekoče govorili slovensko, čeprav se je večina rodila v Argentini; Slovenijo so večinoma prvič obiskali kot odrasli, nekateri pa sploh še niso bili v Sloveniji. Potomcev t. i. staroslovencev iz prvega in drugega migracijskega vala raziskava ni dosegla, razen nekaj posameznikov. Nekaj sem jih srečala na lektoratu za slovenski jezik na univerzi v Buenos Airesu, kjer se učijo slovenščine; od teh sta dva informatorja pripovedovala v angleščini oz. španščini. V okolici Mendoze pa sem opravila pogovor s potomko Slovencev iz Benečije, s katero pa sem komunicirala v italijanščini.¹¹ Informatorje za raziskavo sem pridobivala preko posameznikov, ki so dejavnejše vpeti v društvena dogajanja,¹² ali po javnih predavanjih (na fakulteti in v slovenskih skupnostih), v katerih sem razložila namen pridobivanja gradiva, opisala svoje delo in predvajala posnetke, s katerimi so si potencialni informatorji predstavljali, kaj iščem.

Zbiranje gradiva se priložnostno še vedno nadaljuje ob srečanjih s posamičnimi argentinskimi Slovenci, ki obiščejo Slovenijo ali se vrnejo v domovino; informatorji včasih pošljejo dodatno gradivo na aplikacijo Whatsapp ali e-pošto.

Raziskava je potekala z etnografskimi metodami neposrednega opazovanja z udeležbo in metodo polstrukturiranega usmerjenega narativnega intervjuja (vodenege pogovora). Ta metoda se v okoliščinah, ko vemo, da sogovornika morda ne bomo več imeli priložnost srečati, izkaže kot najbolj ustrezna (Russel 1991: 203, 204, 2015, gl. tudi Žigon 2001: 16, 17); to se je potrdilo tudi v tej raziskavi. Pri dokumentiranju je bila najbolj v pomoč biografska metoda. Pogovori so potekali, kar se da, neformalno, pri čemer je bilo več pozornosti namenjene tistim vsebinam, ki so bile informatorju bližje, ljubše, kar se je izkazalo na mestu samem in sproti. Glavna značilnost teh pogovorov je bila torej improvizacija znotraj široko zastavljenega cilja pridobiti narativno, predvsem folklorno gradivo. Informatorje sem usmerjala v pripovedovanje spominov in slovstvene folklore, predvsem folklornih obrazcev in pripovedne folklore. Pogovori so bili dokumentirani v avdio tehniki, na koncu ali vmes sem naredila fotografijo, na terenu je nastajal terenski dnevnik, v katerega so bila zabeležena sprotna opažanja, seznam vsebin, metapodatki srečanja z informatorji (kraj in čas zapisa, podatki o informatorjih). Intervjuji oz. pogovori z informatorji so potekali individualno, v manjših skupinah znotraj družin, nekajkrat pa sem pogovor vodila v skupini (npr. po predavanjih), kar je bilo še posebej produktivno.

¹¹ Slovenski izseljenci, ki so prišli z območij slovenske manjšine v Italiji, so bili v uradnih registrih vodeni kot italijanski priseljenci (gl. Valentinčič 2017).

¹² Ljudi, ki so mi po svojih močeh pomagali iskati sogovornike, je bilo precej, vsem skupaj se iskreno zahvaljujem za pomoč.

Srečanja, tako skupinska kot individualna, so bila povečini daljša od ene ure. Nekateri udeleženi informatorji so povedali le kratko izštevanko ali vic, spet drugi po več zgodb (gl. tudi Ivančič Kutin 2020b).

Na podlagi lastne izkušnje ob neposredni navzočnosti pri pripovedovanju, iz grafičnih terenskih zapiskov, ki so nastali hkrati s tem, ter iz gradiva, ki je že bilo transkribirano z zvočnih posnetkov, je mogoče podati približno oceno o najbolj zastopanih vsebinah in žanrih dokumentiranega gradiva: med zgodbami prevladujejo spominske pripovedi, velikokrat s socialno tematiko, povezano z zgodovinskim kontekstom (begunstvo), ter pripovedi o slovenskih šegah in navadah tako »doma«, to je v Sloveniji, kot tudi v novi domovini (gl. primere v poglavju z gradivom). Posebno mesto zavzemajo šaljive zgodbe o jezikovnih interferencah / nesporazumih, ki so nastali npr. zaradi pomanjkljivega znanja večinskega jezika. Včasih gre za prvoosebne pripovedi o lastnem doživetju, v veliki večini pa so to zgodbe, ki jih v različnih variantah pozna širša slovenska skupnost, zato sodijo v polje slovstvene folklorne.¹³ Medtem ko so spominske pripovedi lahko daljše, pa so folklorna besedila povečini kratka, pogosto fragmentarna. Dolgih zapletenih folklornih besedil ni veliko (za vzorec pa vendarle!), saj je težko že pri prvem (in največkrat edinem) srečanju z informatorjem v zelo kratkem času doseči razpoloženje za pripovedovanje pravljič in povedk. Je pa na drugi strani precej bogata bera folklornih obrazcev, saj se je v kratkih intervjujih najlažje spomniti izštevank, otroških rim, šal, kakega pregovora ali frazema, celo stare molitve.¹⁴ Natančnejšo evalvacijo vsebine, vrste ter količine gradiva bo seveda mogoče podati šele po transkripcijah in analizi vsega gradiva, to je okoli 50 ur (še neobdelanih, torej grobih) zvočnih posnetkov (Ivančič Kutin 2020b).

POGLEDI NA LASTNO IN NA VEČINSKO KULTURO, KI SE ODRAŽAJO V NARATIVNEM GRADIVU

Kulturno identiteto Slovencev v Argentini sestavlja več elementov (nezavedni vedenjski vzorci, hrana, glasba, društveno življenje, jezik), ti se med seboj močno prepletajo in jih je nemogoče obravnavati povsem ločeno (Žigon 1998: 106). Glavni identitetni simbol slovenstva med Slovenci v Argentini, pri katerih je potekala raziskava, je gotovo aktivno znanje slovenskega jezika, to je načeloma tudi njihov prvi jezik, ki so se ga naučili kot otroci. Slovenski jezik je torej tudi danes, tako kot v svoji raziskavi v 90. letih 20. stoletja ugotavlja Zvone Žigon (1998), najvidnejša in najbistvenejša komponenta narodnostne identitete, saj je sredstvo komuniciranja posameznika z zunanjim svetom, izražanja lastnih občutij, dajanje sporočil drugim članom skupnosti (Žigon 1998: 112). Jezik je »orodje« za izražanje mnogih z verbalno komunikacijo povezanih vidikov identitete, kot so različni

¹³ Tovrstne zgodbe so oblikovane tudi v dramsko besedilo z naslovom *Gringo, šaljiv prizor* (avtor je Marjan Willenpart, tipkopis, brez letnice), ki je bilo večkrat uprizorjeno na odrih slovenskih domov v Argentini.

¹⁴ Npr. Povsod je lepo, doma je najlepše. / Podpišem za prmejduš, da mi smo Slovenci. / Eden ne naredi nič. Je treba skupaj narediti vse. / Nadlešku maslu je krave paslu, je reklu be, ne boste mene! / Blagor mu, kdor se poščije, celo noč na mokrem spi. Zjutraj pa, ko sonce sije, se mu v štrozah posuši. Blagor mu, kdor se poserje, celo noč na mehkem spi. Zjutraj pa, ko sonce sije, se mu drek strdi.

segmenti umetniškega (po)ustvarjanja, npr. petje slovenskih pesmi, gledališka dejavnost, literarno ustvarjanje in nenazadnje (folklorno) pripovedovanje.

Žigon (1998) v svoji raziskavi obravnava jezik argentinskih Slovencev glede na generacijo priselitve:

Vsi pripadniki prve generacije političnih izseljencev so ohranili svoj jezik v popolnosti. Po večini so sicer opazne narečne značilnosti, predvsem doljenjskih, deloma gorenjskih in centralnih narečij pa tudi rahla arhaičnost jezika, ki je predvsem posledica izoliranosti od vplivov (srbsčine, hrvaščine, italijanščine, nemščine, predvsem pa angleščine), kakršnim je bila v zadnjih 5 desetletjih izpostavljena Slovenija. /.../ (Žigon 1998: 67).

Za drugo generacijo priseljencev Žigon ugotavlja, da je zanjo značilno vprašanje »dvojnosti« osebne in narodnostne identitete. Primarna socializacija je bila pri tej generaciji slovenska, saj so večino otroštva preživeli v slovenskem okolju, mnogi so se s španščino spoznali šele pri vstopu v malo ali osnovno šolo. Dvojnost njihove narodnostne identitete pa se pokaže ob obisku domovine njihovih staršev, kjer se izkaže, da je njihova narodnostna identiteta vendarle tudi argentinska (tudi zaradi jezika). Za drugo generacijo je namreč značilno specifično »narečje«, ki je zaradi vpliva španskega jezika zelo melodično, včasih z drugačnimi naglasi, tako da je podobno obalnim narečjem z nekaj primesmi gorenjščine in dolenjščine, nekaj težav pa imajo tudi s skladnjo (Žigon 1998: 68, 69). Tretja generacija, kot ugotavlja Žigon, kljub tekočemu govoru slovenščine za medsebojno komunikacijo pogosto uporablja španščino tudi znotraj skupnosti, predvsem pri športnih aktivnostih in zabavi; preklon na slovenski jezik se zgodi, če se približa kdo od slovenskih vzgojiteljev, učiteljev, duhovnikov ali v pogovoru s starejšimi člani skupnosti. Količina besednega zaklada te generacije je odvisna od tega, kolikšno pozornost socializaciji v slovenščini namenjajo ali so namenili njihovi starši. Pri prejšnji generaciji je bila ta sama po sebi umevna, pri starših, ki so bili sami rojeni v Argentini, pa to zahteva bistveno več zavestnega napora (Žigon 1998: 70).

Današnje stanje slovenskega pogovornega jezika, kot ga lahko ugotavljam iz svojega terenskega gradiva 2019, je zelo podobno tistemu, ki ga je pred več kot pred 20 leti opisal Zvone Žigon (1988); toda dodati je treba, da je bila večina informatorjev pričujoče raziskave pripadnikov druge generacije (rojeni po drugi svetovni vojni v Argentini dvema slovenskima staršema). Razen izrazitega romanskega melosa njihova slovenščina ni močno narečno zaznamovana; vsebuje sicer pogovorno besedje, kakršno je značilno tudi za pogovorne različice slovenskega jezika v Sloveniji, opazno manj pa je slengizmov in anglizmov, kakršni so trenutno navzoči v sodobni pogovorni slovenščini v Sloveniji oz. v zamejstvu. Špansko besedje je sprejeto za poimenovanje predmetnosti, ki v slovenskem jeziku niso znana (npr. *mate*, *asado*) ali so jih prvotni slovenski priseljenci še niso poznali od doma *colectivo* (mestni avtobus), *heladera* (hladilnik), *freezer* (zamrzovalnik), *lavarropa* (pralni stroj). T. i. »pravilna« slovenščina je zavestno negovana pri vseh oblikah javnega sporazumevanja, kar je razumljivo, saj le tako lahko jezik, ki predstavlja le otoček znotraj velike večinske kulture in je tisoče kilometrov oddaljen od domovine, deluje povezovalno.

Poleg jezika je pomemben del slovenstva ohranjanje šeg in navad – tako cerkvenega leta kot tudi življenjskega cikla, kulinarike ipd. V sobivanju z drugimi narodi in rabo španskega jezika povsod zunaj slovenske skupnosti je kultura argentinskih Slovencev prepletena z latinskoameriškimi kulturnimi elementi. A skozi pripovedi je mogoče zaznavati bolj ali manj ostro razlikovanje med slovensko in drugo, argentinsko, kulturo. Le-ta je v nekaterih segmentih sprejeta, včasih pa se sogovorniki deklarativno distancirajo od nje, čeprav jo dobro poznajo (npr. razne navade, vraževerje ipd.). Čeprav Slovenci predstavljajo le majhen delež prebivalstva v Argentini,¹⁵ sledove njihove navzočnosti, dejavnosti in kulture najdemo tudi širše – med »drugimi Argentinci« in v fizičnem prostoru (npr. stavbe slovenskih arhitektov, poimenovanja ulic, gora, vidni posamezniki v argentinskih moštvenih in individualnih športih ...).

PRIPOVEDI INFORMATORJEV

Kako se kažejo pogledi na lastno in na večinsko kulturo in identiteto skozi narativno gradivo argentinskih Slovencev, je v nadaljevanju ponazorjeno s konkretnimi pripovedmi; ¹⁶ te so razvrščene v vsebinske sklope, toda le pavšalno, saj se v posamezni pripovedni enoti prav lahko prepletajo elementi, ki bi jih lahko uvrstili tudi v druge vsebinske sklope.

O slovenski identiteti in slovenskem jeziku

Škof Trobec,¹⁷ tudi naša družina izhaja iz njegovega rodu, je znan po enem stavku, ki ga je izrekel v Ljubljani. On je peljal eno skupino Slovencev iz Amerike v Slovenijo na katoliški shod, ki je bil pred prvo vojno. In je rekel: »Slovenija je naša mati, Amerika pa naša nevesta.« To so njegove besede. S tem je povedal, da imamo izseljenci dve ljubezni. Tudi naši otroci imajo dve domovini. Tukaj so se rodili, vsa dediščina je pa iz Slovenije. (UV 6; UV 7)

Ko smo prišli mi v šolo, nismo znali čisto nič po špansko. Pa je učiteljica poklicala očeta v šolo in naročila, da naj z otroki govori špansko. Pa je rekel: »Jaz ne znam, se bodo že v šoli naučili.« (UV 2)

Poglejte, mi smo Slovenci, hrepenimo po Sloveniji. Vsaj jaz, in kot jaz, tudi mnogi drugi /.../ Ko sem prišel prvič v Slovenijo, nisem prišel v tujo deželo, prišel sem v mojo deželo! Sem se *hecal*, pravim: »Dragi moji, a

¹⁵ Ocena za leto 2019: 44.938.712 prebivalcev, od tega 86,4 % Evropejcev (večinoma Italijanov in Špancev), 8 % mesticcev, 4 % Arabcev, Judov in vzhodnoazijskih, 1,6 % Amerindijcev (Spletni vir Wikipedia).

¹⁶ Z izjemo pripovedi sester Ivanke in Francke Trobec ter Jerneja Tomazina, ki so bile objavljene v publikaciji Domači kraji, zborniku Občine – Dobrova – Polhov Gradec (gl. Ivančič Kutin 2021), druge narativne enote še niso bile objavljene.

¹⁷ Jakob Trobec (1838–1921), rojen na Logu pri Polhovem Gradcu, misijonar in škof v Minnesoti, ZDA.

tu vsi znate po slovensko? Čestitam!« sem rekel. Ker tukaj je tako: kdor v Argentini zna slovensko in da je še bolj mlad, je za nas *fešta* (praznik, op. B. I. K.). /.../ Ko pridem v Slovenijo, gledam televizijo, madona, pa vse po slovensko! Berem časopise – v slovenščini, ne. In to se je meni zares čudno zdelo takrat, leta 1972, ko sem bil prvič v Sloveniji. Mi smo ... je zelo težko povedati, kaj smo. Znamo slovensko, mi nismo zares ne tukaj ne tam. (UV 8)

Jaz sem največ dobil največ izobrazbe v slovenščini v zavodu, to je bil nekakšen slovenski internat, ki so ga vodili slovenski duhovniki. Dva taka zavoda sta delovala do 70. let 20. stoletja, v okrožju Lanus in Adrogue. V slednjem sem bival celotno srednji šolo, le vsak teden ali na dva tedna sem šel domov. Zavod je imel veliko knjižnico in tam sem bral in študiral in se sam učil. Prej, v osnovni šoli, sem hodil v sobotne šole v slovenskem domu, ampak le 2 leti. Tam učijo slovenščino, zgodovino, zemljepis, tudi literature nekaj. Smo bili še majhni, smo videli razliko: drugi otroci so imeli *fraj* dan, mi Slovenci pa v šoli. Nisem vedel, zakaj to. Ampak danes sem zelo hvaležen staršem in vzgojiteljem. To mi je omogočalo, da vodim slovensko radijsko oddajo. Veš, kaj je to zame? To je moja velika ljubezen. Poleg družine je to moja velika ljubezen. Jaz ne vem, kaj bi delal, če ne bi tega imel. Razumeš? In jaz se trudim, kljub temu, da je to amatersko – to se pravi, kot amater sem profesionalc (*smeh*). Hočem narediti vtis, da je to resna stvar. Da mi ne bi Slovenije osmešili, osramotili. Nasprotno. Da poskušamo pokazati pravo sliko Slovenije. In to vidijo tudi tam (v Sloveniji, op. B. I. K.). Zaradi tega nam pomagajo, mene povsod lepo sprejmejo – od predsednikov do premierov, kulturnikov, športnikov, znanstvenikov ... Z vsemi sem že imel intervju na našem radiu. (UV 8)

Poglejte, mi smo Slovenci, hrepenimo po Sloveniji. Vsaj jaz, in kot jaz, tudi mnogi drugi /.../ Ko sem prišel prvič v Slovenijo, nisem prišel v tujo deželo, prišel sem v mojo deželo! Sem se *hecal*, pravim: »Dragi moji, a tu vsi znate po slovensko? Čestitam!« Ker tukaj je tako: kdor v Argentini zna slovensko in da je še bolj mlad, je za nas *fešta* (praznik, op. B. I. K.). /.../ Ko pridem v Slovenijo, pa gledam televizijo, madona, pa vse po slovensko! Berem časopise – vse v slovenščini! Vse po slovensko, to se nam čudno zdi. In to se je meni zares čudno zdelo takrat, leta 1972, ko sem bil prvič tam. Mi smo ... je zelo težko povedati, kaj smo. Znamo slovensko, mi nismo zares ne tukaj ne tam. (UV 8)

Mladina, ko gre prvič v Slovenijo, jih kar preseneti to, da lahko tam povsod slovensko govorijo, da lahko vse razumejo. Vsi pravijo: »Lepše je, kot ste nam govorili.« V osnovni šoli se učijo slovenščine 7 let, 8 let, pa potem 6 let ali pa 5 let v srednji šoli. Jih učijo o zemljepisu Slovenije,

kažejo jim slike, vse. Marsikdo je rekel ob povratku: »Pa kaj ste vi mislili, da ste zapustili Slovenijo?!« Ampak to je bilo po sili razmer. Veliko, zelo veliko jih gre nazaj. Že drugi, tretji rod. Skupina študentov gre vsako leto tja v Slovenijo in ko se vračajo, mnogi rečejo: »Se vidimo, nasvidenje.« In grejo potem nazaj v Slovenijo. Študirat pa dobijo službe. Pa še kakšna ljubezen se zgodi vmes. (UV 7)

Se spreminja raba in pomen besed, recimo beseda *žiher* ali *ziher*. Mi smo rekli: »Mami, a *žihr* grem drsat, ne?« Zdaj pa otroci uporabljajo besedo *zihr*, na primer, če ti rečeš: »A bomo šli?« »Ja *zihr*.« To pomeni zagotovo. Besedo *zihr* uporabljajo namesto besede *sigurno* ali pa *gotovo*. Ko popravim otroke, naj pravilno govorijo, rečejo: »Mami, ne bodi no tako tečna!« (UV 3)

Tukaj so ljudje zelo verni. In če je kdo rekel pred jedjo namesto »Bog požegnaj« »dober tek«, so dodali: »Imajo zajci.« (UV 8)

Slovenci kot manjšina v latinskoameriškem jezikovnem okolju (jezikovne interference)

Interno se za Argentinec uporabljata beseda domačini. To pomeni zelo splošno Neslovenci, v natančnejšem pomenu pa je to človek temnejše polti, potomec Indijancev, Špancev ali Italijanov. (UV 8)

Ko smo prišli v Argentino smo takoj začeli delati. Nismo pa takoj znali špansko. Vse sorte heci so bili zaradi tega (smeh). Kočarjev Ivan je rekel, da je šel kupit v trgovino budilko, pa ni vedel, kako bi rekel. »Je rekel: „Mañana brrrrr.“ (smeh). Mañana pomeni jutri (smeh). Zjutraj, je hotel reči, da te pokliče, in pravi, da je prodajalka razumela. Zanimiv je ta narod tukaj, ti radi pomagajo. Ja, so zelo prijazni in se trudijo razumeti te. Ti grejo na roko pa ti radi pomagajo. Radi prodajajo (smeh). Radi razumejo, tudi če je narobe. (UV 7)

Isti, Kočarjev Ivan, je pravil, da je šel kupit querosen – petrolej. Petrolej so rabil za kurjavo Pa je rekel corazón, namesto querosen: »Señorita, me da corazón«. Gospodična, mi date srce? „Que te pasa!? – Kaj ti je!?« Nerodno ji je bilo ... (Smeh). Se je oženil potem, ja, ampak ne s tisto prodajalko. Za poroko je poiskal Slovenko (smeh). (UV 7)

Ta je tudi dobra. So v Sloveniji dobili paket in pismo iz Argentine. V pismu je pisalo: »Sem dal notri v paket to pa to in *nada más*«. *Nada más* pomeni nič drugega. Pa pišejo nazaj: „Vse smo dobili v paketu, samo *nada más* ni bilo nikjer (smeh). (UV 7)

So slovenske besede, ki v pomenijo španščini kaj drugega, kaj grdega. Zato v Argentini veter vedno *vleče*, in ne *piha*. Na to moraš zelo paziti. Ker piha je prostaško rečeno moški spolni organ. (UV 2)

Teta so pa ženske prsi, joške. Da rečeš: »Teta, veter piha!« to je povsem neprimeren stavek, če te Argentinci poslušajo. (UV 8)

Ko so prišli predniki v Argentino, so nekateri znali po italijansko. In so rekli v trgovini, da hočejo *burro*, kot je po italijansko maslo. V španščini pa je *burro* osel. (UV 8)

Tudi so besede, ki se jih je dobro izogniti v Urugvaju ali pa v Čilah ali pa v Kolumbiji. Taka je besed *bunda*, v portugalščini je to prostaška beseda za ženski spolni organ. To se je meni zgodilo, v Sao Paulo, ko sem obiskal teto. Bila sva v mestu, veliko ljudi je bilo okoli. Jaz pa v slovenščini rečem, dovolj naglas, da so se ljudje ozrli: »Teta, *bundo* sem pozabil doma!« Teta ni vedela kam pogledati, tako jo je bilo sram. In potem mi je razložila. (UV 8)

Neka starejša ženska, ki ni znala špansko, je imela kokoši na dvorišču. Pa jih je klicala: »Puta, puta, puta ...!« Sosedje pa so mislili, da njih ozmerja s *puta* – pocestnico (prostaško, kurba, op. B. I. K.). (Več različnih informatorjev)

Neka noseča Slovenka je bila na *kolektivu* (avtobusu, op. B. I. K.), pa šofer rekel: »*Boletos!*« – to je vozovnica. Ona pa: »Ja, seveda, že naslednji mesec!« (UV 2)

Slovenske navade

Slovenske hrane ne pogrešamo, ker doma naredimo vse, kar smo *doma* jedli.¹⁸ Od zelja do kislega zelja, golaža, praženega krompirja, svaljkov, sirovih štrukljev, klobas in tako dalje. /.../ Zelje tukaj delajo Slovenci. Imamo tudi mesarja Slovenca – Franci Miklavc dela klobase, krvavice in druge dobrote. Upravlja bar ali restavracijo v Slomškovem domu in prodaja za vse Slovenske domove – ponuja krvavice, pečenice, kranjske klobase. Zdaj pripravlja še *lomo* – to je svinjsko stegno prekajeno, nekakšen pršut. Zdaj je začel. Prašiče pa kupi na drobno. Klobase dela, ko je še zima. Potem jih pa v *frizer* (zamrzovalnik, op. B. I. K.), v skrinjo da na led in se še poleti dobijo. Ni treba prej naročiti, ima zmeraj na razpolago, da kupimo.

¹⁸ Informatoriki sta se priselili v Argentino po osnovni šoli, leta 1954. Še vedno, ko govorita o Sloveniji, uporabita besedo »doma«.

On že ve, kaj je treba pripraviti, kakšne stvari ljudje kupujejo. »Vilim« pa je mesarsko podjetje, ki dela na veliko tudi za slovenske odjemalce. (UV 7)

Od starih navad pa imamo tudi tukaj še kaj. Jaz imam tukaj ohranjene navade o božiču. Na primer, da kropimo notri vse po stanovanju pa okrog hiše. Ja, pokropimo in pokadimo. Vse prostore. Zraven molimo Rožni venec. Pri jaslicah pa končamo ta Rožni venec. In vsi člani družine sodelujejo v procesiji. (UV 6)

Skupina Slovencev je živela v Churuki, bilo je okoli dvajset slovenskih družin in smo imeli slovenske navade, na primer Marijo smo za devetdnevnic¹⁹ pred Božičem nosili od hiše do hiše. In imam pesmi, ki smo peli, ko smo sprejemali v hišo Marijo. Lepa navada je bila, dokler je bilo več družin, zdaj so samo še kake tri ali štiri družine. (UV 5)

Slovenski pogled na argentinsko kulturo

Pijete *mate*? – Ga pijemo, če gremo recimo h hčerki, naredi *mate* in ga pijemo, ampak naša navada ni. Kakšni Slovenci ga pijejo. Tudi mi, če ga ponudijo, doma zase pa nikoli ne kuhamo. Ni to naša navada. Ko prvič vidiš, kako tu pijejo *mate*, si začuden, gledaš pa se jim smejiš, potem se pa tudi sam navadiš. Slovenci so se veliko navadili *mate* piti. Meni se nikoli ni zdel zlo privlačna pijača. Je pa to zelo družabno. Skodelica je narejena iz bučke, zraven je slamica *bombilla* in to gre naokoli od ust do ust – ne da bi se kaj obrisalo. Krop sam uniči bacile. To je družabna zadeva, *mate* povezuje družbo. Papež²⁰ pije *mate*. Mladina, ko se zbere skupaj ali gre na izlet, se usedejo v krog in si podajajo *mate*. Zdaj majo nekateri že termovke, da *mate* kar s sabo nosijo. V Urugvaju še bolj kot v Argentini. (UV 7)

Asado, to je pečenje mesa po argentinsko, to pa smo sprejeli. Tudi ženske se tega lotijo, ne le moški. Eni pravijo, da ni najbolj zdravo. Dobro pa je. Ne sme biti zažgan. Nekateri trdijo, da pečenje na oglju škoduje zdravju. Ampak narod tukaj že stoletja tako dela. Mi pa ne prav pogosto. Samo, kadar se nas več zbere, družine, prijatelji. Imamo več receptov in se kar dobro speče. Naredimo tudi čevapčiče. Te poznajo tudi domačini, ampak malo drugače. (UV7; UV6)

Tukaj imajo to vražo: na 29. v mesecu moraš pod krožnik njokov dati denar, da ti prinese srečo, pravijo. Mirtha Legrand, zelo fina gospa, znana

¹⁹ Nekdaj pri Slovencih zelo priljubljena Ljudska pobožnost, ko 9 dni pred božičem nosijo kip ali sliko device Marije od hiše do hiše, molijo in pojejo.

²⁰ Mišljen je aktualni papež Frančišek, ki prihaja iz Argentine.

voditeljica na televiziji, to vedno pravi. Ima že 93 let, pa ima še vedno dvakrat na teden program na televiziji. Ima nekaj gostov v oddaji, vse lepo fino, vse lepo postreženo, ko jejo. In pravi: »Denar pa dajte pod krožnik, da vam prinese srečo! » Je pa tako, da 29. je že konec meseca, zato denarja primanjkuje, pa mora biti poceni hrana, ne meso ... (UV 7)

Tu v Argentini in tudi v Braziliji na križišča večkrat prinesejo kakšne škatle ali pladnje, na njih pa dve čaši, steklenica pa kakšna sveča, kdaj tudi hrana, piščanec. Pravijo, da to so makumbas. To postavijo vedno na križišče, kraj, kjer se ceste križajo. Vem, ker mi mammo hišo na križišču in večkrat vidim tako stvar. Ampak tega ne počnejo Slovenci, samo Argentinci. (UV 4)

Difunta Correa je pa kot nekakšna svetnica. To je bilo ne vem točno v katerem stoletju, tisoč osemsto mogoče. Mož je bil v vojski, ona pa je z dojenčkom bežala v provinci San Juan, kjer je zelo puščavsko, pa je ženska od lakote in žeje umrla. Ko so jo našli, je bil otrok še živ, je pil mleko od mrtve matere nekaj dni. In to so ljudje meli za čudež, in to imajo kot za nekakšno svetnico. In vse tiste platenke z vodo so zanjo, da ne bi bila žejna. To je popularna religioznost. Kjer ob cesti vidiš kupe platenk, je sigurno za Difunto Correo. (UV 1)

Prepoznavnost in sledovi navzočnosti Slovencev v Argentini

Kaj je slovenskega med Argentinci? Žene mnogih Slovencev, ki so domačinke (Neslovenke, op. B. I. K.), znajo speči potico pa tudi kakšno drugo slovensko jed pripravijo. Pred leti sem pel pri slovenskem zboru Karantania, kjer smo peli večinoma slovenske pesmi. Spomnim se, da je nek argentinski zbor pel znano slovensko pesem. Slišali so, da smo jo mi zapeli in jim je bila všeč, pa so vodjo zbora prosil za note. Potem so jo tudi oni dolgo prepevali. Pesem se imenuje Mlatiči. (UV 8, 1. 5. 2020)

Profesionalni argentinski kvartet Opus4 ima na koncertih pesem *Pleničke je prala*. Bili so celo v Sloveniji, z mojim bratom na turneji.²¹ (UV 8)

Slovinci veljajo za športno velesilo. Veliko je člankov v argentinskem časopisju o uspehih slovenskih športnikov. Pred kratkim kje bilo o plezalki Janji Garnbret, kolesarstvu – Primož Roglič, Tadej Pogačar sta znana tudi med Argentinci. Pa Lučka Bregar, argentinska Slovenka, je trenerka ženske odbojarske ekipe Barcelona. Barcelona je klub, ki v športu ogromno pomeni, Argentinci se zelo zanimajo za šport. (UV 8)

²¹ Juan Vasle (*1954), operni in koncertni pevec, basbaritonist in novinar.

Tukaj je rokometaš Andrej Kogovšek, ki je še aktiven, ima 43 let. To je bil eden največjih argentinskih rokometašev. Po njem se imenuje rokometni turnir v provinci Santa Fe: *Torneo Andres Kogovšek*. (UV 8)

V Barilochah je *Lago Tonček*, jezero z imenom Tonček. Spomin na Tončka Pangerca,²² ki se je ubil tam v hribih. Tudi Tomaž Kralj pa Božo Vivod sta ostala za vedno v hribih, ko sta leta 1967 ali 1968 plezala na Tronador, to je najvišji vrh v okolici mesta Bariloche. Tam je tudi ena špica, ki se imenuje Campanile Esloveno (*Slovenski zvonik*). Koča pa se imenuje *Podskalca*. V Buenos Airesu je cesta, ki se imenuje *Slovenija – Eslovenia*, prav tu v mestu Buenos Aires. V predelu Castelar pa je ulica, ki se imenuje *Slovenija – Eslovenia*. Pa tudi v provinci Entre Rios, v glavnem mestu Parana je ulica Villa Eslovena. (UV 8)

SKLEP

Jezik ima v življenju posameznika in določene skupine ljudi več vlog. Poleg komunikacije, medsebojnega sporazumevanja in vplivanja je ena do pomembnejših vlog identifikacija, ki izraža posameznikovo osebno, kulturno, etnično, socialno in vsakršno drugo identiteto (Šabec 2002: 7; Gomezel Mikolič 2000: 180; Žigon 1998). Govorjeni jezik je tudi primarno »orodje« za prenos slovstvene folklorne in drugih pripovedi, posredovanih v ustni komunikaciji (Stanonik 2001); v folkloristiki je pripoved rezultat folklornega dogodka v živo, ki je sestavljen iz treh enakovrednih in med seboj prepletajočih se sestavin: teksta (ubeseditve), konteksta (okolščine, povezane z pripovedovalcem, naslovnikom, besedilom ...) in teksture (način pripovedovanja) (Dundes 1980 : 20–32). Zgodbe, ki se pripovedujejo (ali pojejo) niso torej nikoli avtonomne, pač pa so vselej odvisne od kulturnega vidika pripovedi; zgodba neprestano sprejema in prenaša nove kulturne pomene: vse, kar so ljudje sovražili, dopuščali, česa so se bali in kaj so si predstavljali, je mogoče razbrati v njihovih zgodbah. Zgodbe, ki jih ljudje pripovedujejo (ali pojejo), niso nikoli avtonomne, temveč so prepletene s kulturo in pripovednim kontekstom; upoštevanje kulturnih vidikov pripovedi oz. interakcije kulture in pripovedovanja je v folkloristiki med temeljnimi vodili (Rieuwerts 2017: 69, 70).

Gradivo, ki je predstavljeno v tukajšnjem prispevku, izraža jezikovno razsežnost že s tem, da so informatorji pripovedovali v slovenskem jeziku. Vsebina pripovedi odstira razmerja in poglede na svojo lastno kulturo in na kulturo »drugih«, pri čemer je mogoče zaznavati dokaj ostro razlikovanje med slovensko in »tujjo«, tj. argentinsko, latinskoameriško kulturo. Le-ta je v nekaterih segmentih sprejeta, včasih pa se sogovorniki deklarativno distancirajo od nje, čeprav jo dobro poznajo (npr. razne navade, vraževerje ipd.). Čeprav Slovenci predstavljajo le majhen delež prebivalstva v Argentini, sledove in spomenike njihove navzočnosti, dejavnosti in kulture najdemo v fizičnem prostoru

²² Tonček Pangerc (1925–1954), alpinist, rojen na Bledu, po 2. svetovni vojni emigriral v Argentino.

Argentine (stavbe slovenskih arhitektov, poimenovanja ulic, gora, vidni posamezniki v argentinskih moštvenih in individualnih športih ...), s tem pa tudi v pojmovnem svetu »drugih«, torej večine.

Kljub različnim raziskovalnim interesom in lastno metodologijo dokumentiranja in analiz gradiva imajo vede, ki se ukvarjajo z govorjenim diskurzom in njegovo vsebino (folkloristika, etnologija, kulturna in socialna antropologija, jezikoslovje, predvsem dialektologija in sociolingvistika, ter mnoge druge humanistične študije), pomembno stičišče – terensko gradivo iz ust informatorja.²³ Pri raziskovanju manjšinskih kultur, še posebej, če gre za oddaljene skupnosti in je dostopnost do terena omejena že zaradi logističnega in finančnega zalogaja, je objavljanje gradiva in s tem dostopnosti informacij ter sodelovanje med strokami in posameznimi raziskovalci še toliko bolj pomembno.²⁴

LITERATURA

- Boškovič Stulli, Maja, 1959: O narodnoj priči i njezi-nu autentičnom izrazu. *Slovenski etnograf* 12,107–119.
- Čebulj-Sajko, Breda, 2001: Auto-biographical methods - case study - Australian Slovenes. *Dve domovini: razprave o izseljenstvu = Two homelands: migration studies* 13, 19–24.
- Dundes, Alan, 1980: *Interpreting Folklore*. Bloomington: Indiana University Press.
- Gomezal Mikolič, Vesna, 2000: Povezanost narodne in jezikovne zavesti. *Jezik in slovstvo* 45/5, 173–183.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2004: *Razmerje med vsakdanjim govornim posredovanjem in pripovedovanjem*. V: Erika Kržišnik (ur.), *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 225–261.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2016: Folklorno gradivo in njegov zapis kot stičišče slovstvene folkloristike in dialektologije. *Pogled v preteklost in predlogi za prihodnost. Annales* 26/4, 715–726.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2020a: On the context and texture of folklore narratives: a survey among the collaborators of the Glasovi collection. V: Palleiro, María Inés (ur.), *Argentinian and Slovenian folk narrative archives = Archivos de narrativa folklórica argentina y eslovena*. Buenos Aires: El instituto de investigaciones lingüísticas y filológicas “Manuel Alvar”: María Inés Palleiro. 93–98.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2020b: Dokumentiranje pripovedne folklore med Slovenci v Argentini za Glasove (2. del). *Svobodna Slovenija* 5 (leto LXXIX), 3.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2021: Slovenija in Argentina – dve domovini. *Domači kraji: zbornik Občine Dobrova* 5, 109–121.

²³ Primere gradivske uporabnosti narativnega terenskega gradiva za folkloristiko in dialektologijo kljub različnim fokusom gl. npr. v Boškovič - Stulli (1959: 118) in Ivančič Kutin (2016).

²⁴ Za raziskavo priseljske folklore v Argentini, katere del je tudi slovenska, ter za knjižno izdajo folklornih in spominskih pripovedi Slovencev v Južni Ameriki, ki je načrtovana pri zbirki Glasovi, bi bilo gradivo drugih raziskovalcev in skupnosti same nadvse dobrodošlo! Še posebej to velja za daljša folklorna besedila, kot so pravljice, povedke vseh vrst, saj je le-te pri časovno omejenih čezoceanskih terenskih obiskih in posledično premalo časa, ki je namenjen posameznim informatorjem in skupinam, izredno težko dokumentirati.

- Jaklitsch, Helena, 2018: *Slovenski begunci v taboriščih v Italiji: 1945-1949*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
- Kalc, Aleksej, Janja Žitnik Serafin, Milharčič Hladnik, Mirjam (ur.), 2020: *Doba velikih migracij na Slovenskem*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Manca Klun, 2021: Slovenščina in slovenstvo v Braziliji. V: Bitenc Maja idr. (ur.) *Sociolingvistično iskanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 189-211. <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/view/259/370/6015-1>
- Kračun, Maja, 2019: Slovenistiki na Katoliški univerzi v Cordobi in Državni univerzi v cordobi. V: Nidorfer, Mojca, Kranjc Simona, Lutar Mateja (ur.), *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 18–19.
- Kunej, Rebeka, Kunej, Drago, 2016: Folklorna skupina v diaspori. Soočanje tradicije in ustvarjalnosti v Ameriki. *Etnolog* 26, 49–64
- Lorbek, Tjaša, 2019: Slovenistiki na Univerzi v Buenos Airesu in Državni univerzi v La Plati. V: Nidorfer, Mojca, Kranjc Simona, Lutar Mateja (ur.), *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 15–17.
- Willenpart, Marjan, brez letnice: *Gringo, šaljiv prizor. Buenos Aires, čas pretekli*. Tipkopsi dramskega besedila. Buenos Aires.
- Molek, Nadia, 2019: *Biti Slovenec v Argentini*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Palleiro, Ines Maria, 2021: La Encuesta Folklorica de 1921 y sus multiples voces. *Pregón Criollo* 111, 11–18.
- Repič, Jaka, 2006: *Po sledovih korenin – Transnacionalne migracije med Argentino in Evropo*. Ljubljana: Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta.
- Rieuwerts Sigrid, 2017: A Story's Cultural and Narratological Potential for Change. V: Golež Kaučič, Marjetka (ed.), *What to Do with Folklore? New Perspectives on Folklore Research*. BASIS, Balads and Songs – International Studies 9. 69–84.
- Russell, Bernard, 1991: *Research Methods in Cultural Anthropology*. London – New Delhi: Sage Publications.
- Stanonik, Marija, 2001: *Teoretični oris slovstvene folklore*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Stanonik, Marija, 2020: Beseda h knjigi. V: *Vartec – moja vas* (zbirka Glasovi, knjiga 55). Ljubljana: ZRC SAZU. 7–8.
- Šabec, Nada, 2002: Usoda slovenskega jezika med Slovenci po svetu. V: Boža Krakar Vogel (ur.), *Ustvarjalnost Slovencev po svetu: Zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 7–20.
- Švent, Rozina, 2007: *Slovenski begunci v Avstriji 1945–1950*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Toplak, Kristina, 2008: „Buenas artes“. *Ustvarjalnost Slovencev in njihovih potomcev v Buenos Airesu*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Žigon, Zvone, 1998: *Otroci dveh domovin*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Žigon, Zvone, 2001: *Iz spomina v prihodnost. Slovenska politična emigracija v Argentini*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Žitnik, Janja, Glušič Helga (ur.), 1999: *Slovenska izseljenska književnost. Južna Amerika*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Žitnik Serafin, Janja, 2020: Organizacije, kulturno-umetniška dejavnost in skrb za materni jezik. V: *Doba velikih migracij na Slovenskem*. Ljubljana: ZRC SAZU. 253–264.

Spletni viri (SV):

SV 1: <https://www.gov.si/teme/slovinci-v-juzni-ameriki/> (dostop 9. 6. 2021)

SV 2: Časopis Svobodna Slovenija: <http://svobodnaslovenija.com.ar/> (dostop 9. 6. 2021)

Wikipedija, geslo Argentina: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Argentina> (dostop 9. 6. 2021)

SV 3: Radijska oddaja Slovencev v Argentini Okence v Slovenijo: <http://www.okenceslo.com.ar/> (dostop 9. 6. 2021)

Informatorji – ustni viri (UV)

UV 1: Janez Cukjati, Janez, 24. 10. 2019, Mendoza.

UV 2: Marijana Korošec, 3. 6. 2021, Polhov Gradec (rojena v Buenos Airesu).

UV 3: Anka Savelli Gaser, 6. 10. 2019, Buenos Aires.

UV 4: Mirjam Oblak, 8. 10. 2019, Buenos Aires.

UV 5: Mojca Obržan Jarc, 6. 10. 2019, Buenos Aires.

UV 6: Jernej Tomazin, 8. 10. 2019, Buenos Aires (rojen v Logatcu).

UV 7: Ivanka Trobec Tomazin in Francka Trobec Javoršek, 8. 10. 2019, Buenos Aires (rojeni v Polhovem Gradcu).

UV 8: Vasle, Mirko, 5. 10. 2019, Buenos Aires; telefonsko 1. 5. 2021, 4. 5. 2021, 14. 6. 2021.

ELEMENTS OF SLOVENIAN NATIONAL CONSCIOUSNESS IN
RELATION TO THE MOTHER COUNTRY AND THE LATIN AMERICAN
CULTURE IN NARRATIVE MATERIALS DOCUMENTED AMONG
SLOVENIANS IN ARGENTINA

BARBARA IVANČIČ KUTIN

Language plays several roles in the life of the individual and of particular social groups. It is a factor of identification, expressing the individual's personal cultural, ethnic, social and any other identity (Šabec 2002: 7), and a means of communication, interpersonal interaction and influence (Gomez el Mikolič 2000: 180; Žigon 1998). Spoken language is the primary "tool" for the transfer of oral folklore and other storytelling matter transmitted through verbal communication (Stanonik 2001). In folkloristics, the narrative can be a result of the folk event transpiring in real time, composed of three intertwining and equally impactful components: text (vocalization), context (circumstances relating to the narrator, audience, text...), and texture (manner of storytelling) (Dundes 1980: 20–32). Stories being narrated (or sung) are thus never autonomous but always depend on the cultural aspect of the narrative in interaction with culture and narration; the story constantly absorbs and transmits new cultural meanings, since no matter what moves the people of a particular culture, whatever they might have hated, allowed, feared or imagined, all this is reflected within their narrative matter. (Folk) narratives thus aren't just

stories, and so folklorists also engage with the cultural aspects of storytelling, the mutual interaction between culture and storytelling. (Rieuwerts 2017: 69, 70).

The material presented in this paper expresses the linguistic dimension already in the fact that the informants narrated in Slovene. The content of the narratives reveals relationships and perspectives on one's own culture and on the culture of "others". In this respect, a rather sharp distinction can be perceived between Slovenian and "foreign", i.e. Argentinean, Latin American culture. The foreign culture is accepted in some segments, but sometimes the informants declaratively distance themselves from it, even though they know it well (e.g. various customs, superstitions, etc.). Although Slovenians represent only a small proportion of the population in Argentina, traces and monuments of their presence, activity and culture can be found in the physical space of Argentina (buildings created by Slovenian architects, street names, mountain names, prominent individuals in Argentine team and individual sports, etc.), and thus also in the conceptual world of the "others", i.e. the majority.

Despite different research interests and specific respective methodologies of documenting and analysing materials, the disciplines addressing spoken discourse and its content (folkloristics, ethnology, cultural and social anthropology, linguistics, especially dialectology and sociolinguistics, and many other humanities) exhibit a vital meeting point of contact - field materials from the oral storytelling of informants. In the study of minority cultures, especially remote communities to which access is limited for logistical and financial reasons alone, the publication of materials and the associated accessibility of information, as well as collaboration among professional communities and individual researchers, is even more important.

Doc. dr. Barbara Ivančič Kutin, znanstvena sodelavka, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovensko narodopisje, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, b.ivancic@zrc-sazu.si
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7581-6328>